POKROK PUBL. CO.

vydává

POKROK ZÁPADU

a místní vydání

v Crete, pro Saline okres, Nebraska; ve Schuyler a Clarkson, pro okres Colfax, Nebraska; ve Wilson, Kas., pro stát Kansas; v Cedar Rapids, Ia., pro stát Iowu; v St. Paul a Minneapolis, Minn., pro stát Minnesotu, a v Tyndall, S. D., pro státy South a North Dakota.

PŘEDPLATNÉ:

Pro Spojené Státy $2.50
Pro Kanadu $3.05
Do Československé republiky $3.60

Zásilky peněžní dějtež se pomocí peněžních poukázek Express Money Orders), bankovních poukázek (Bank Draft), anebo v registrovaném dopise.

Oznamujete-li své přestěhování, udejte starou i novou adresu.

Dopisy z kruhů čtenářstva uveřejníme ochotně. Musí býti slušné, psané bez úmyslu někoho osobně poškoditi a podepsány plným jménem, ať již má býti v redakci utajeno, anebo v dopise uveřejněno.

PO PODEPSÁNÍ MÍRU S NĚMECKEM

Rozhodnutí Německa podepsati mír versaillský je jednou z nejdůležitějších událostí dějinných. Bude míti dalekosáhlé důsledky pro celá desítiletí příští, důsledky, jež budou zasahovati ve veškeré dějiny světové jmenovitě v evropském kontinentě a jež objeví se v praktické politice ve velkých i malých otázkách v době nejkratší.

Poslední vyjednávání o podepsání míru Německem byla vedena čtyřdohodou s jistou rozhodností, která nejevila se u čtyřdohody v celé řadě otázek jiných. Energie tato jistě by byla sloužila zájmům evropským daleko více, kdyby byla bývala osvědčena také proti Vídni a Maďarům, jakož i v otázkách východní Evropy. Ústupky, které byly Němcům proti původnímu znění podmínek povoleny, nejsou podstatné, s výjimkou ovšem plebiscitu v Horním Slezsku. Tato koncesse stala se na útraty Polska a znamená rozhodnou porážku polské politiky, neúspěch dalekosáhlého významu. Je to důsledek celkové politiky polské během války. Uvážíme-li, že rada čtyř, přiznávajíc Němcům právo na plebiscit v Horním Slezsku, současně odmítla přiznati plebiscit ten Němcům byť jenom v části našeho území, které nám jest přiřknuto v Horním Slezsku bez jakýchkoliv závazků a podmínek, vidíme, jak zcela jinak odměřovali spojenci Polsku a jinak nám. Jednání spojenců v hornoslezské otázce, jak vzhledem k Němcům, tak vzhledem k Polákům je rozhodně příznačné.

Rozhodnutí spojenců v otázce Horního Slezska ovšem schvalovati nemůžeme. Jedině správné by bylo plebiscit nepřipouštěti.— Máme v tomto směru naprosto společné zájmy, s Poláky proti Němcům. Delegace československá také ze všech sil, kde bylo to možno, stanovisko toto zdůrazňovala a výslovně některým spojeneckým politikům, zejména Lloydu Georgeovi dokazovala, že bylo by velikou chybou, připustiti plebiscit v Horním Slezsku. Dle našich zpráv byly to slabiny celkové polské politiky, které na konec rozhodly pro plebiscit.

Není žádné pochybnosti, že po podepsání míru Německem ostatní otázky budou vyřešeny rychleji a s jistou bezohledností. Podle dnešní situace na konferenci lze souditi, že Rakousku nebudou učiněny nijaké zvláštní ústupky, že zejména všecky výklady Rennerovy ohledně Němců v Čechách jsou definitivně pohřbeny tím, že jsou Němcům zaručena jistá národnostní práva, tak že zbývají nyní jen klausule finanční a reparační, o jichž podstatě jsme se už několikráte zmínili. Čtyřdohoda bude chtíti nyní rychle skončiti mír s Rakouskem a zdá se, že jednání bude vedeno bez průtahů. Rakouští Němci jsou v značné nevýhodě tím, že Německo podepsalo. Vůbec fakt podepsání míru Německem neobyčejně uklidní Evropu, zejména střední a východní a oslabí všechny ty, kdož by chtěli politiku válečnou znovu rozvířovati a sesilovati.

Podle posledních dispose na konferenci se zdá, že dohoda konečně i proti Maďarům zakročí rázně a že bude chtít skoncovati rychle také s celým maďarským problémem. Jako ve všech ostatních věcech, i v otázce maďarské nerozhodnost a váhavost dohody způsobí ohromné škody sousedům Maďarů, na prvém místě nám. Dohoda odvažuje se jednati teprve, když byly dříve způsobeny spousty škod. Je to už methoda konferenční, methoda zlá, jejímiž důsledky přátelé čtyřdohody jsou postiženi. Tkví to v podstatě celé jejich politiky a jest nutno bohužel s tím počítati. Pro případ, že k válečnému zakročení dojde — a toto zakročení zdá se dnes už nevyhnutelným — byla by pravděpodobně provedena okupace spojeneckým vojskem, která by potom umožnila utvoření nové vlády maďarsko-koaliční; s tou pak by se teprve uzavřel mír.

V dalším průběhu jednání mírového budou vystupovati již otázky druhořadnější, neboť věci podstatné jsou již rozřešeny. Čeká se nyní jen, aby dostaly slovní a právní formu.

Rozhodující roli bude přirozeně hráti nyní to, jak bude rozřešen problém adriatický a jakou politiku zaujme Italie. Pád ministerstva Orlando-Sonninova nastal dosti neočekávaně a možno říci, že je v jistém smyslu naprosto sympatickým. Po celou dobu války nebylo možno odstranit toto ministerstvo, ačkoliv důvody, pro které nyní padlo, stále byly proti němu uváděny. Není pochyby, že Italie ocitla se na konferenci v situaci, kdy mohla hráti úlohu přímo skvělou. Mohla vyjíti z konference s ohromně posílenou prestiží, mohla si získati mezi Slovany přátelství nezapomenutelné a neocenitelné, kdyby její státníci byli viděli dosti daleko a kdyby byli měli dosti jasný pojem o své vlastní národní politice. Mohla poprvé ve své historii státi se skutečnou rozhodkyní v celé řadě problémů ve střední a východní Evropě. Orlando a Sonnino padají vlastní krátkozrakostí, následkem příliš úzkého a neplodného pojetí nacionalismu, které po dlouhou dobu války jim bránilo míti politiku velkých linií a které při konferenci přivedlo je k naprosté porážce v otázce adriatické a k úplné ztrátě prestiže.

Když Italie vstoupila na konferenci, měla v rukou ohromný kapitál. Za osmiměsíční práce ztratila všecko a došla až tam, že ztrativši prestiž před konferencí, začala koketovati s nepřáteli spojenců a naznačovala, že by mohla jednati s Němci, Maďary a Rakušany. Byla to hra tak odvážná a nebezpečná, že nové ministerstvo velmi hlasitě hned při svém nastoupení se jí odříkalo. Všeobecně politika Italie pohybovala se v posledních nedělích po cestách velmi nebezpečných a jest nutno nyní, aby nový kabinet, který není nejhorší, dovedl si přesně vymeziti budoucí svoji politiku jak ke spojencům, tak i k novým útvarům ve střední Evropě. Ministerský předseda je politik neobyčejně schopný, ministr zahraničních věcí, Tittoni, jest zkušený diplomat, který v kruzích diplomatických má mnoho autority. — Naše politika vůči novému kabinetu bude táž, jako byla k celé Italii po dobu války: loyální, upřímná, spojenecká, bez jakýchkoli postranních cílů a úmyslů.— Nezapíráme ovšem nikdy, že jsme Slovany a nebudeme to zapírati také nyní. Naše vztahy k Jihoslovanům jsou jasny a známy: tak jako jsme jednali bratrsky a slovansky k Jihoslovanům za války, budeme s nimi jednati a spolupracovati i nyní. To nevylučuje přátelský poměr k Italii, naopak, to jej podmiňuje. Jaké stanovisko zaujme nová italská delegace na konferenci, není dosud známo. — Není pochyby, že politická linie všech nových států ve střední Evropě bude do veliké míry od toho odvislá.—Pařížská Českoslov. Korrespondence.

KARPATY, RUS A UKRAJINA

Připojení karpatských Rusů — nebo Rusínů — k naší republice vynořuje zase vše staré problémy i bolesti rusko-ukrajinské. Byla a je především otázka: co s těmi lidmi v Karpatech, jak se na ně dívat národnostně? Jsou to Rusové či Rusíni, Ukrajinci? Rusofilové v Českoruské jednotě pražské vidí v nich ovšem čisté Rusy a ohlásili onehdy českému světu, že chtějí u nás jakoby oficielně slouti "karpatskými Rusy" a jejich území "Karpatskou Rusí." K tomu ovšem bude třeba vyššího rozhodnutí: vědecko-politického se strany naší a jakéhosi oficielního opření také o domácí živel karpatský, jak ten se dívá na své nationale. A tu zase bude třeba dávati dobře pozor, neboť lid je tu téměř naprosto bez vzdělání, negramotný, apolitický, utýraný tisíciletým režimem maďarským a ušlapaný jako jistě žádný jiný národ po celém kulturním světě.

Na nejvyšších místech u nás dívají se zatím takto na věc: Bude věcí tamějšího lidu, aby rozhodl, do škol a úřadů. (Ovšem, bude tu zase třeba i našeho aktivního spolurozhodování, když kulturní poměry jsou tu tak bědné!) Už dávno před válkou rozhodla akademie petrohradská, tedy velkoruská, že ve školách na Ukrajině z důvodů paedagogických má býti vyučovací řečí maloruština, ukrajinština, která by připravovala přechod k velkoruštině. To bylo stanovisko Rusů liberálních. A my nemůžeme býti méně liberálními — usuzují na nejvyšších místech — nemáme práva předpisovati: buď to neb ono. Vyučovati vůbec velkorusky? Kde vzíti učitele? — Snad z Ruska samotného? Při veškeré lásce k Rusku bychom se dnes dobře podívali na každého učitele, jakého je politického přesvědčení . . . Ostatně Rusko dnes ani nemá své kořenné intelligence. —

O karpatské oblasti, kterou z většiny pařížská konference přiřkla naší republice, hovořilo se již nejednou v odborných kruzích a večířcích. Ale netřeba si zapírati, že dosud jsme se z nich příliš nepoučili. Všecko dostáváme jaksi z druhé ruky, protože řečníci obyčejně nejsou rodáky toho kraje a většinou neznají tamějších poměrů. A zase spor rusko-ukrajinský vyráží tu napořád. U nás i u nich. Pomiňme vůbec lidi z české strany, kteří z důvodů hodně "subjektivních" dokazují, že slovanský živel pod východními Karpaty nemá pranic společného s Ukrajinci, že je to pravý štěp velkoruského plemene, jehož řeč si podnes zachoval atd. Někteří tomu ovšem poctivě věří a jsou přesvědčeni, že naše misse pod východní Karpaty musí jíti ve znamení velkoruštiny a velkého Ruska. A mají proto své důvody i doklady. Také politické. Lid tamější prý si to přeje, hoří pro sloučení s Československou republikou a nechce ani slyšet o nějaké ukrajinštině.

Ale že máte své pochybnosti o rozhodující vůli lidu tak strašně nevědomého a utýraného hospodářsky i kulturně, nemůžete přejíti přes repliku z druhé strany, že 21. ledna t. r. asi čtyři sta obcí podkarpatských manifestovalo v Husztu pro spojení s Ukrajinou, ať samostatnou nebo v rámci ruské federace. Bylo to po velikém projevu ve východohaličské Stanislavi (3. ledna) pro sloučení veškerých ukrajinských území. Rozumí se, že ani Maďaři nelenili a již začátkem prosince 1918 vyvolali umělý projev lidu pro setrvání v Maďarii a ustavili v Pešti tak zvanou Ruskou krajinu, jejíž zástupce dokonce sedí podnes v bolševické vládě pešťské.

Než to jsou konečně věci více politické, které přímo neřeší otázku, zda podkarpatská oblast jest ruská v širokém smyslu či ukrajinská. Ing. Nečas, správce našeho stavebního úřadu v Užhorodě, hlásí se k bezpodmínečným zástupcům směru druhého. Je krajně ideálním obhájcem Ukrajinců jak pod Karpaty, tak všude jinde a lásku svou vyznává jim v loňské publikaci "Ukrajinská otázka" i v letošní polemické brožuře "Uherská Rus a česká žurnalistika." Ještě před válkou působil přes dvě léta jako inženýr při zemské vládě bukovinské a zaměstnán byl hlavně při regulaci tamějších řek. Poznal dokonale domácí lid, především rusínský, poznal také sousední ukrajinskou Halič i vlastní Ukrajinu a také severovýchodní cíp sousedních Uher. Za války dlel hlavně v oblasti karpatské, která dnes nám připadá. Má tedy jistou legitimaci, aby pronesl svůj úsudek. I když je krajním Ukrajinofilem v širokém smyslu, je třeba vyslechnouti také jeho výklad a názory.

Podkarpatská oblast že je velkoruská? Ing. Nečas rozhodně odporuje. Sám Prof. Niederle mluví pro něho. V národnostné mapě "Slovanského Světa" označuje lid v severovýchodních Karpatech touž barvou jako Ukrajince. Podobně i monografie Dr. Tomaševského "Etnografičná karta uhorskoj Rosy" mluví výslovně o uherských Rusínech, ač ji vydala v roce 1910 akademie petrohradská. V okolí Marmarošské Sihoti a v Karpatských horách — praví Nečas — je domácí jazyk úplně podobný jazyku ukrajinskému, jak se jím mluví v okolí Stanislavi a Kolomyje (téměř spisovný jazyk ukrajinský). Dále na západ přechází více ve slovenštinu; mužíci v župě užhoroské mluví jazykem daleko bližším slovenštině než rusínštině, o velkoruštině vůbec nelze mluviti.

A kde by se v Uhrách vzali také Velkorusi? — slyšíte námitku, která je na snadě. Což mohli přeletět Karpaty přes celou Ukrajinu? Onehdy v důvěrné poradě s politickou missí ukrajinskou za předsednictví poslance Slavinského také se o tom hovořilo. Z české strany vyšel dotaz, jak se Ukrajinci dívají na tak zvanou Karpatskou Rus. Přecházejíce s úsměvem nový tento termín, povídají: Nu což jiného, pánové, mohlo by býti toto území než posledním výhonem naší Ukrajiny? Je to přece tak samozřejmé, že nemožno se o to vůbec příti. Tamější lid je ovšem strašně zmučený, je téměř bez ducha, a potřebuje několik let klidu, aby se především mohl vzpamatovati. — Ale pak si to jistě uvědomí. —

A Prof. Bidlo, který je přítomen, shrnuje své kredo o Ukrajincích vůbec a jejich poměru k velikému Rusku. U nás Čechů je ovšem mentalita jiná než u Ukrajinců. Naše slavjanofilské cítění se dosud jaksi vzpíralo dívati se na Ukrajince jako národ samostatný, svéprávný, ale konec konců my tady nejsme povolanými soudci a dlužno respektovati především hlas třiceti, čtyřiceti milionů v tak veliké oblasti, které chtějí se vyžiti úplně nezávisle, samostatně, politicky i kulturně, majíce k tomu nepochybně dosti všech podmínek.

A tak najednou zanáší nás Čechy současný vír do starého sporu nejvýchodnějších bratří Slovanů, v němž jsme dnes také živými interesenty, i jako držitelé karpatské oblasti, i jako budoucí sousedé Ukrajiny.

Koho tyto věci zajímají, může si o nich v Praze denně pohovořit zrovna u pramene. Máme tu Českoruskou jednotu, je tu oficielní politická misse Ukrajinců, nedávno byla tu finanční, měsíc již máme u nás slavný ukrajinský sbor Košycův — což snažšího, než vyhledati někoho z těch dobrých lidí. A jsou opravdu dobří. Inteligentní, milí, teplého citu a též vřelého srdce. Má zvláštní kouzlo slovanské příslušnosti hovor s ukrajinskými přáteli. Pobyt s nimi bude vám krásnou chvilkou v životě. A oni teprve jsou šťastni u nás a vděčni za naši lásku a porozumění, o jakém ani nesnili. Po prvním, druhém poslechu české řeči rozumějí pomalu všemu, jako dobře i my rozumíme jim. A s úžasem objevují novou a novou podobnost českého lidu, naší kultury a historie se svou vlastí. — Jsme v Národopisném museu, v němž přemýšlivý host z Ukrajiny zrovna modlí se nad bohatstvím naší lidové kultury. Ale i u nich jsou věci téhož ducha a posvěcení, jenom že za dosavadního režimu nemohly býti tak pěkné a s takovou pietou sneseny do museí jako u nás. — Učená Ukrajina, graduovaná, znající snad celou kulturní Evropu a mnoho jazyků — ale nás nikoli — člen učitelského sboru na vysoké škole, stojí zamyšlena nad skříněmi a vitrinami, čtouc z nich zkazky našich dědů, tak neochvějně podobné její ukrajinské vlasti. Přijde si sem s nimi pohovořit ještě jednou aspoň na půl dne . . . A když jdeme vznešenými sady Kinského, co tu sladkého úžasu a obdivu — hned grandiosní kráse naší stověžaté Prahy, která nám leží majestátně pod nohami, hned naší květeně, pernatým pěvcům, kteří kolem nás koncertují — ne že by jich přátelé neznali, ale právě proto, že i u nich doma, tam daleko od Kijeva až k Černému moři také tak stromy a keře kvetou, také tak pějí kosi a pěnkavy, a namnoze docela stejně se jmenují— a sladká melancholie zalévá duši dobrých lidí. — Cítíte spříznění duší, dvou národů . . . A proč by se nemohlo navždy spečetit jejich přátelství a věrná oddanost . . .?

Je vskutku pěkný tento sen, který se bohdá velmi brzo splní. Ale stará naše bolest nedá se jim zcela zahlušit. Co bude s Ruskem? Což není možno se dohodnouti synům téhož národa, kteří se vyvíjejí ovšem po staletí, za tisíciletí kolem dvou kulturních středisk a dospěli k jistým odlišnostem, ale přece jen patří k sobě? Jaká to škoda, že není možno zachovat aspoň jednotnou spisovnou řeč! To je snad problém nejzávažnější.

Ale marně ťukáte. Universitní profesor vám namítne: Kdo ví, komu a čemu dáti přednost? Kijev byl před Petrohradem a Moskvou, Ukrajina je kolébkou čisté ruské kultury, střed a sever byl dotčen cizími plemeny a vlivy; i antropologie to dosvědčuje. Ukrajina má plné, plnické vědomí a touhu po naprostém osvobození. Má svou krásnou řeč, nadaný, vzácný lid a všechny podmínky, kterých je třeba.

Opravdu, nikdo z těch našich dobrých hostů nechce se hlásiti k ruštině. Nikdo se jí sice ni slovem nedotkne nějak nenctivě, ale všem je věcí jaksi lhostejnou, a jsou tu muži a děvy od polských hranic až za Cherson na Černém moři. Znají a milují jen svou ukrajinštinu.

Ukrajina musí býti samostatnou — a bude. Není pochybnosti. — Neví se ještě, v jaké podobě. Ale buď jak buď, bude vždycky naším nejbližším sousedem, a doufáme: dobrým sousedem a přítelem. Kdyby už pro nic jiného, tož jistě ze zdravého egoismu se jistě spolu najdeme!—F. Obrtel.

Pomocná práce mezi dětmi Rakouska.

Denní jídla v počtu 125,000 pro děti Německého Rakouska umožněna byla zřízením Americké missie ku pomoci dětem Německého Rakouska, které trpí následkem podvýživy. Fotografie naše ukazuje slavnost zahájení práce této pomocné organisace ve Vídni. Plukovník Torroy mluví k shromážděným americkým a rakouským hostům.

ZÁNIK ŘÍŠE TURECKÉ

Kdežto Německo vyšlo a Bulharsko vyjde z mírové konference sice pošramoceno, ale přece ještě života schopné, očekává říši tureckou asi osud Rakouska. Bude rozdělena, a to, co se bude na příště nazývati Tureckem, nebude o nic větší nebo silnější nežli to, co se dnes nazývá Rakouskem. Turci sami vědí, že záchrany očekávati nemohou. Hlavní čáry příštího rozdělení jsou již známy.— Cařihrad bude dán pod kontrolu mezinárodní, bude utvořeno království arabské, v Malé Asii značné území propadne vlivu různých velmocí. Angličané rozšíří hranice Egypta přes poloostrov sinajský na východ, Francouzi dostanou protektorát nad Syrií, Palestina stane se samostatnou. Turecko ztratí všecky ostrovy na Egejském moři, bude vypuzeno z Evropy, bude zřízena samostatná Armenie (nebo protektorát). Turci ztratí Mesopotamii, budou muset odzbrojiti a bezpochyby poskytnouti Armenům velikou náhradu.

To, co z Turecka zbude, bude tedy neveliké území v Malé Asii, méně než polovice tohoto poloostrova. Má-li Turecko mezi velmocenskými státníky nějaké zastánce, jsou to jen takřka výhradně konservativní Angličané, kteří k Turkům necítí nejmenší lásky, ale počítají jen s následky politickými. Jeden z nich, lord Sanderson, říkával často, že v celých dějinách turecké říše od roku 1455 nenajde se jediné stopy, že bylo by provedeno něco, co by národům prospělo, ale proto přece Anglii mnoho na tom záleželo, aby se Turecko udrželo. Nedá se mysliti, že by mohli Turci kdy provésti nějakou reformu, zvláště od té doby, co se vlády ujala strana mladoturecká.

Turci zatím hledí pobouřiti celý mohamedánský svět. Povstání a v Indii, kde je třetina obyvatel- a v Indii, kde je tetina obyvatelstva mohamedánského, ale Angličany zvláště polekalo nedávné povstání v Afganistanu, na indické hranici. Všecky tyto vzpoury budou potlačeny, ale pro Anglii budou znamenati velikou ztrátu peněz a životů. To jest jednou z příčin, proč se angličtí státníci na mírové konferenci Turecka tak zastávají.

Není pochybnosti, že propukne nějaké povstání i v Turecku vlastním, ale toho není se třeba báti. Anglie má na východě dostatek vojska, aby je potlačila a v tom to pádu musely by jí pomoci i jiné velmoci. V posledních letech často se hrozívalo "svatou válkou," povstáním všeho mohamedánského světa, ale strašidlo toto pozbylo dnes všeho významu. — Mezi mohamedány daleko není té jednoty, jaké by k tomu bylo třeba, a lid turecký je značně otupělý a k budoucnosti lhostejný.

Sokolové dobyli v Římě prv ceny. — Praha, 21. června. — J major Šeba, vojenský attaché Římě telegrafuje, dobylo družstv Sokolů-vojáků, vedené bratre Čadou z Prahy, v závodech tě cvičených první ceny a bylo odm něno italským králem velkou tou medailí. Družstvo toto n stoupilo dne 16. června zpáte cestu do Prahy. Úspěch, ze kte ho se rozraduje všechen národ který jest k dvojnásobné cti S kolstvu právě v této chvíli, kd sevřených řadách proudí na S vensko!

Zajímavá návštěva v "Den tince". — V min. dnech dl Praze šéf-inženýr a vynálezce H. Nash — synovec ministersk ho předsedy anglického lo Lloyda George-a, nacházeje se cestě do Jugoslavie, kde má ganisovati telegrafní a telefo síť. Zajímavý tento host, jenž mlád, má vlasy úplně prošediv lé následkem útrap válečných, znamenitým odborníkem a vy nal za války velmi mnoho. V nalezl přístroj na strhování pelinů, zařízení k potápění p rek a sám jich 32 potopil. Zvěd v Praze na hradě o tajné telegr ní stanici v Demartince, projev tuto veliký zájem a dal se jí Otčenáškem provésti. Prohl výslovně, že jest překvapen, se v době nejtěžší u nás prac lo pro dohodu a projevil na že tato činnost po jeho refer v Anglii dojde zajisté náležit ocenění. Také požádal o sv aby směl brožurku "Na po Dohodě" dát přeložit do angl ny. O tajné stanici přednáše Otčenášek poprvé minulý týd Měšťanské Besedě ve pros dobročinných účelů. Obece shromáždilo se v neobyčejném čtu a vyslovovalo přání, aby jímavá tato přednáška nebyla slední.